

Ung Thư, tác phẩm cuối cùng của tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

Đó là một thời tình cảm như quê hương đã mang những thành một căn bệnh ung thư trong văn chương.

Thời hôm đó, trời mùa hạ toả hơi. Ngoài thềm hiên, những cơn mưa chảy tràn ướt sũng, và người ngồi trong lán từ nhìn ra cửa sổ có chòm sao song song, một thời mĩ thuật, một thời u hoài cái giá trị, những cơn gió mùa vùng trung du miền Bắc khi mùa đông trở về.

Đã hơn 9 giờ, các cậu đi trong lán về nhà họp xong, anh em đi về nhà nghỉ ngơi sinh hoạt tí do. Và, thời nào cũng vậy, giờ sinh hoạt luôn vui nhộn náo, mà tiếng kêu rít thuở nào nghe là buồn chán, háo hức, thích thú vô cùng. Tiếng nhóm tụ tập quanh chiếu nằm vài người đèn con, chỉ ít là nhóm bạn thân quen, chủ động là rapper hát có chương trình karaoke phim, truyện cười, truyện Tàu, hay nghe bình văn. Như vậy, anh em từ miền quê chuyển gia đình, về con, luôn cảm thấy có nhau, trước kia là chiến hữu, giờ là bạn tù, sống vui trong sự quây quần của tiếng cười, tiếng nói. Trong tiếng nói, dù một người sinh trưởng miền quê có đi về miền công nghiệp, ngày tháng trong tù vẫn hiên hạc, vẫn ánh lên một niềm cảm thông như hơi ấm của bạn bè.

Về nhà như những đứa trẻ gia đình lúc trẻ, nên thời đó, tôi không đi đâu. Chỉ tôi, ngay cửa sổ, và một ít đèn mờ đêm, tôi thẫn thờ nhìn ra ngoài trời và lắng nghe âm thanh tiếng mưa. Bên cạnh chỗ tôi, là chiếu của anh Phong. Anh Phong đang trò chuyện với người bạn nằm bên cạnh và đi sang vùng quê miền Bắc trước khi đi, sau đó, lại nhấc đống những người bạn trên trời từ Lào Kay. Tôi đang nghĩ tới gia đình, những người thân ở Sài Gòn, ở Huế, ở Quảng Trị, những người cũng lắng nghe chuyện của anh đang nói.

Bỗng nhiên tôi viết người dưng, hỏi:

- Ông, anh Phong cũng quen anh Thanh Tâm Tuy nhiên?

- Ngoài đời, tôi không quen, nhưng tôi ở chung với anh một đời trên trời Lào Kay.

- Lúc chuyßn trßi vß đßi này, anh bißt anh ßy đi đâu không?

- Ông cũng vß K2 đây chß đâu .

- ßa, thß mà cß tháng nay tôi không bißt!

- Ông ß bên đßi hßng nhu.

Khi đßc anh Phong cho bißt anh Thanh Tâm Tuyßn vß trßi này, tôi thßc sß vui mßng. Trßc đây, tôi đßc quen anh qua anh Nguyễn Quốc Trß và gßp anh cũng khá nhißu lßn vào mßi bußi sáng ß quán cà phê La Pagode. Và, nhßt là, tôi rßt mê vßn anh vißt trong hai cußn tißu thuyết Bßp Lßa và Ung Th.

Sáng sßm hôm sau, nhßn phßn ăn sáng xong tôi vßi bßng qua khu nhà đßi đißn tìm lán anh Tâm. Chß anh nßm gian phía trong, và khi tôi tìm đßc chß, thßy anh đang ngßi ăn chén ngô, đßu đßi chißc mũ cßi xanh.

- Anh Tâm.

Đang ăn, nghe tißng gßi, anh vßi quay đßu thßy tôi đßng ngay chß khoßng gißng anh.

- ßa, cßu.

Tôi ngßi xußng chißu, và chén ngô chß còn hai mußng anh ăn vßi cho xong rßi ußng nßc. Tôi mß nßp túi áo lßy gói thußc lßo nhß bßc trong lá chußi ra mßi anh. Anh lßy đißu, chßi sß qua nß xong đßa cho tôi. Nhßng tôi nói:

- Anh hút trßc đi, em sau.

Ung Th, tác phẩm cuối cùng của tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

Còn đ n m i l m phút n a m i t p h p đ i lao đ ng. Trong lúc anh c m cây đóm ch m l a, tôi nhìn g ng m t anh. Hút xong đ u thu c, anh h i tôi:

- C u i tr i nào v đây?

- Em i tr i H ng K v . Còn anh, i Lào Kai ph i không?

Hai anh em nhìn i m t nhau, v i bao nhiêu đ i thay, t đ ng có m t giây th t yên l ng không bi t nói gì. R i anh h i tôi:

- Th ng Kh i đ u ?

- Anh y i tr i K S n, Đà N ng.

Anh Tâm bi t đ n anh tôi, vì anh tôi đã có th i gian làm vi c i báo Ti n Tuy n. Còn đ i c ít phút, tôi h i thăm anh m y ng i quen bi t trong gi i v n ng .

T i h i k ng báo gi t p h p đánh lên, t t c các đ i đ u ra sân t p h p đ i lao đ ng. Bu i sáng qua mau. Tr a v tr i, sau khi c m n c xong, tôi ch y qua tìm anh và b c cho anh m t gói nh thu c Lào trong lá chu i. Thu c Lào ph i gói vào lá chu i m i gi đ c đ m m.

Th y tôi qua thăm, anh c i vui. Khi tôi bi u anh gói thu c Lào, anh nói:

- Thu c c u hút ngon.

- Em nh n đ c quà tu n tr c, may quá, có đ c m t bánh 888.

Anh cũng v a ăn c m xong, nên bày bàn đ n ra ngay. Ch anh n m g n c a s , nh ng v phía trong góc t i. Sau m y chuy n v nh ng ng i quen bi t, tôi h i anh:

- Anh có vi t đ c gì không?

Ung Th, tác phẩm cuối cùng của tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

Ngái nám bên cạnh anh đi đâu vắng. Anh không trả lời câu tôi hỏi, nhưng không tỏ ra bất bình. Một lúc sau, anh mở ba lô lấy ra một tập giấy, xem xét rồi xong, anh nói:

- Tôi để cho cậu đọc, đừng có nói với ai.

- D.

Tôi hít sâu là vui. Trong cuốn giấy anh lấy ra, có một kho giấy hơn mười bài thơ anh viết. Tôi cảm thấy, một cú xuống chăm chú đọc từng bài. Đọc xong, vẫn còn cảm giác trên tay, tôi nói:

- Bài thơ này em rất thích. Từng giờ Ung là ai, anh?

- Thi sĩ ngái Ý.

Tôi đọc rồi bài thơ dài này một lần nữa. Sau đó ít lâu, bài thơ này được phổ biến cho một số anh em quen, và được nhà văn sĩ Hồ Đăng Tín phổ nhạc.

Tôi chuyển từ trại Hoàng K. vào trại này trước anh Tâm bốn tháng. Khi tôi vào trại này, đến cả lúc anh chuyển từ trại Lao Kai đến đây, số quân chôn trong tù ngoài quân giáo ra, ban Thi đua vẫn còn đám hình sự. Đến khi, đám tù hình sự vắng hết, thì bắt đầu chuyển qua toàn bộ Ban Thi Đua cho tù chính trị, anh Nguyễn Xuân Tùng được cử làm Trưởng ban Thi Đua, hai anh Trần Chánh Trí và Đoàn Đình Trung phụ tá, phụ trách và trực tiếp nuôi và sinh hoạt của trại. Lúc này, không khí trong trại K2 bắt đầu thay đổi, sinh động, trong đó có một phần là học hỏi anh em được thăm nuôi hay nhận quà được nuôi dưỡng.

Ngày chánhát không đi làm, anh em tù thả lỏng ra hỏi trại nghỉ cho thoáng mát. Với anh Tâm, rất nhiều người biết, và rất thích văn anh, nhưng anh Tâm không giao tiếp với ai nhiều, lúc có thì gặp rồi, anh học tiếng Đức với cuốn sách do một giáo sư người Pháp viết. Và, được biết, anh nghiên cứu về chế độ Hán của Cao Bá Quát, sách do Hà Nội xuất bản.

Một buổi chiều cuối cùng, tôi và anh Tâm ngồi ở một góc thám nơi hỏi trại nghỉ nói chuyện với nhau.

Tôi hỏi anh:

- Cuán Ung Thá anh viết đã xong chưa ?

Ung Th, tác phẩm cuối cùng của tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

- Xong rồi.

- Sao anh không in sách?

Anh không trả lời, chỉ mỉm cười. Trong các tác phẩm của Thanh Tâm Tuyển viết, tôi rất mong đợi cuốn này xuất bản để mua, vì khi còn đăng trên báo Văn và Bách Khoa, khi chuyển ra đó là hai tạp chí Hiện Đại và Sáng Tạo, tôi đều có đọc. Không nghe anh trả lời, và thấy anh do dự nên tôi không hỏi thêm. Một lúc, tôi nói với anh:

- Anh viết câu mở trong cuốn Ung Th thật là tuyệt vời.

Và anh nghe tôi đọc: Giã một vùng nước đục ngầu, thành phố nghiêng chìm dưới đôi cánh phi cơ.

Anh Tâm rất hiểu tôi là người ham mê đọc tiểu thuyết. Anh cũng biết, tôi thích cuốn sách anh đã viết, nên chỉ nói đó, với người cầm bút trong văn chương, anh rất vui lòng nghe tôi nói về cuốn tiểu thuyết của anh. Lúc này, tôi nhớ đến Thạch, Đăng, An, Liên, và Nga là những nhân vật trong cuốn Ung Th. Và, trong Ung Th có một chi tiết thật cảm động, tôi rất thích đó là buổi chiều Hà Nội trong cơn mưa hè, thành phố sắp tan rã, suốt đêm đoàn Thạch đi tìm Liên khắp Hà Nội, nhưng không có nàng, sau đó anh trả lời con hẻm cũ nơi có nhà nàng, đứng dưới hẻm với người yêu Thạch bám tay lên miêng cột tiểu húng tên Liên, tiểu húng vàng đã làm buổi chiều sáng lên, sắp tan khu phố. Tôi gọi là chi tiết nhớ đến đó, anh Tâm mỉm cười trong cặp mắt nhìn qua tôi, tôi đọc đến đó anh một lúc rồi thì thôi.

Có thể nói Ung Th là tác phẩm anh đã dồn tài năng và sức lực của mình để viết. Có thể nói Ung Th là cuốn Báo Lửa để phóng lên. Và rồi, sau đó tôi nói đến cuốn Báo Lửa. Trong cuốn này, có nhiều câu văn của anh là một câu thơ.

Tôi tìm Thanh để làm việc của nàng.

Buổi sáng mùa đông ngất ngút, trời còn xa

Mưa rồi sâu vào giấc mơ

Chuyến xe đưa tôi qua Bắc Ninh với tất cả buổi chiều theo nó

Thanh cười hát nhỏ cho mình nghe lòng cuốn

Ung Th, tác phẩm cuối cùng đ c tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

Hàng phố bé d n l i trong đêm khuya, lủi xa nh ti ng hát
Tr v mái nhà
X a.

Bu i chi u hôm đó th t là h nh phúc cho tôi và có l cho c anh.

Anh Tâm phân tr i K 2 đ c ch ng h n m t năm thì chuy n đ n K 5 là tr i trung ng. Khi anh đ n n i này thì ông Phan L c Phúc đã đi Thanh Hóa r i. Tuy nhiên, đ đây anh cũng còn g p m y ng i quen, trong đó có nhà văn Văn Quang. Đ i s ng tr i từø ngày tháng c m i mòn, tuy t v ng. Th nh tho ng, t mi n Nam có m t s thân nhân ra thăm nuôi, và hàng quý chúng tôi nh n đ c quà gia đình g i cho đ c m h i. Trong m t k quà l n đó, có m t Bác sĩ ngo i qu c g i cho anh Tâm m t gói quà kho ng 3kg, và ngoài thay vì vi t tên th t c a anh, ông ta ghi bút hi u Thanh Tam Tuyen (không b d u ti ng Vi t). Cũng may, anh Nguyễn Xuân Tùng cùng m t s anh em trong tr i bi t nên đã gi l i và chuy n sang K 5 cho anh.

Tôi l i tr i K 2 h n b n năm cho đ n ngày đ c tha v trong s 20 anh em tù c a t t c năm phân tr i. Khi v , vì còn ph i ghé K5 trung ng làm th t c nên tôi có đ c đ p thăm m y ng i b n quen, m y v x p cũ và anh Tâm. T i lán anh, tôi đ c g p nhà văn Văn Quang. Hai anh m ng cho tôi đ c v , r i có h i thăm anh Kh tôi. Hai ngày l i K5 làm gi y t , th t c ra tr i đ n ngày v , bu i sáng ngày th sáu chúng tôi lên đ ng. Tr c khi đi tôi ghé qua chào anh, l n này, anh m i đ n dò nh tôi đ n nhà anh Sai Gòn đ h i thăm ch v tin anh Ruy, ng i v đ t tr c. Tôi h a v i anh s làm theo l i đ n.

Bu i tr a chúng tôi lên t i ga m Th ng và ng i đó đ i đ n b n gi chi u m i có tàu v Hà N i. Khi xe l a đ n, anh em tù chúng tôi ng i toa riêng, và khi tàu ch y, ng i bên c a toa tôi c nhìn ra ngoài đ xem cho th a m t quang c nh mi n B c, v a c ghi nh n t ng hình nh m t c a đ i s ng ng i dân đ đây vào ký c. Tàu ch y qua t ng ngôi làng, t ng huy n l n nh , t ng th xã và v Hà N i vào lúc g n hai gi sáng. Khi xe l a ch y qua sông H ng, nghe ti ng sóng n c đ p d i v vào chân c u, lòng tôi c m th y nôn nao khó t . Hà N i, ch có trong tôi bao nhiêu hình nh c a v n ch ng, nhi u nh t là trong ti u thuy t T L c Văn Đoàn, gi , tôi s p v t i Hà N i, Hà N i ch còn trong kho ng cách, trong m t đ n đ ng ng n n a thôi, tôi c hy v ng, mong ch . Tàu ch y ch m, v a c t t ng nh p còi khi qua c u Long Biên, đ ng bên c a toa, v a nhìn xu ng sông H ng, bàn tay tôi thò ra ngoài nh l t ch m qua nh ng thanh s t trên vai c u, m i lúc, lòng tôi t nhiên vui vì có c m giác nh mình đ c ti p xúc v i l ch s .

Hà N i, tàu v t i và đã ng ng l i i ga Hàng C .

Ung Thư, tác phẩm cuối cùng của tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

Tôi có được một ngày Hà Nội sống bình yên thảnh thơi và tận hưởng từng giây. Tôi được nhìn pho xá Hà Nội qua sự hiện diện đích thực của một tôi. Tôi có tìm thăm trên sự báo Phong Hóa của nhóm Tác Văn Đoàn ở căn nhà số 80 đường Quan Thánh. Tôi có đi trên đường Cầu Ngự đến đền Yên Phụ để nhìn đến hai hình ảnh của Loan trong Đồi Bùn và Đồn Tuyết của nhà văn Nhật Linh. Và trước khi tôi biết Hà Nội đã trở lại ga Hàng Cỏ để chuyển tàu về Nam, tôi đã ghé lại Hội Gám về các nhà của một gia đình người nhân vật “tôi” trong truyện Cuái Đáng của Thanh Tâm Tuyán.

Qua được năm 82, tôi hay tin anh Tâm được tha về. Vào thời kỳ này, tôi chủ yếu buôn bán hàng sách cũ và bán báo. Một buổi sáng, tôi đến thăm nhà anh ở khu Bà Chiểu và gặp anh ở nhà. Tôi hỏi thăm sức khỏe anh, rồi vui chuyện kể cho anh nghe chuyện Hà Nội một ngày tôi được ghé.

Sau những năm tù được về, anh Tâm hầu như không tiếp xúc ai nữa. Những người anh gặp, phần lớn là thân thiết với anh ở tù. Thành thật nói, tôi có gặp anh ngoài phố một vài lần ở trong mấy hiệu sách. Và khi hay biết tôi sống bình yên buôn bán sách cũ, anh nhờ tôi tìm kiếm cho anh mấy cuốn thơ Pháp mà gửi tôi không còn nhớ tên tác giả. Anh Thanh Tâm Tuyán song toàn cả hai lãnh vực sáng tác thơ và văn xuôi, nhưng tôi để ý thấy anh tha thiết với thơ nhiều hơn.

Sau những ngày tháng trôi giạt trong cuộc mưu sinh ở Sài Gòn rồi Huế, được tháng 11/93 tôi được cùng gia đình sang Hoa Kỳ theo diện HO. Đến đây, gặp một năm sau tôi mới liên lạc được với anh, nhờ anh Nguyễn Quốc Trán ở Canada cho số điện thoại.

Khi nghe tiếng của tôi nói, anh cười hỏi:
- Ai cho số điện thoại của tôi cho cậu về đây ?

Qua cuộc nói chuyện, tôi hỏi thăm anh về công việc làm và anh cũng có hỏi thăm tôi và anh Khá. Anh Khá tôi nhớ đây làm báo Tiền Tuyán, và dù anh tôi không theo nghề văn nhưng làm chung chung này cũng được anh Thanh Tâm Tuyán biết đến.

Ra hỏi người, hỏi họ họ tôi mới được được một đôi bài anh Thanh Tâm Tuyán viết trên tạp chí Thơ. Anh viết ít, nhưng vẫn thấy anh vẫn sống bền bỉ thi sĩ xưa.

Ung Th, tác phẩm cuối cùng của tác giả mang theo

Tác Giả: Nguyễn Chí Kham

Chúa Nhật, 25 Tháng 3 Năm 2012 07:14

Đã lâu, tôi không biết được tin tức gì về anh Tâm. Bất ngờ, buổi sáng thấy hai gương anh Nguyễn Đình Toàn được tin anh đau vào nhà thờ. Tôi cũng nghĩ anh vào dưỡng bệnh rồi trở ra. Đâu ngờ, mọi hay tin đó, anh đã mất. Anh mất vì bệnh ung thư phổi. Anh đã viết cuốn Ung Thư, nhưng không xuất bản nó, và rồi mang nó theo trong cái chuyến chữa căn bệnh này. Tôi vẫn luôn nghĩ rằng, nhưng nhân vật của Thanh Tâm Tuy nhiên trong Ung Thư và Báo Lạ đều có những giá trị mà những nỗi niềm, đó là một tình cảm như quê hương để mang những thành tựu căn bệnh ung thư trong văn chương. Chuyến nostalgia là chuyến văn chương đích thực của các nhà văn.

Cuối cùng, dù có đi chăng nữa, tôi vẫn nghĩ rằng cuốn Ung Thư sẽ không bao giờ được xuất bản, vì nhưng nhân vật trong cuốn sách này đã đi theo tác giả về một nơi yên nghỉ cuối cùng.